

ENTREVISTA A JOAN LLADONET

Montserrat Nadal,
coordinador de Pissarra

Joan Lladonet és mestre i professor d'ensenyament secundari. A l'actualitat està jubilat. Ha dedicat tota la seva vida activa a l'ensenyament. Es podria dir que ho ha fet a totes les edats, ja que ha tingut alumnes de primària, de secundària i adults. I coneix també l'organització escolar, perquè en algun dels centres on ha exercit, ha alternat els càrrecs de tutor, cap d'estudis i de director. Ha elaborat material didàctic per a l'ensenyament del català per a l'alumnat i per al professorat, integrant primer el grup de treball de l'ICE-CENC (Comissió d'Ensenyants per la Normalització del Català) i després el Seminari de Català de l'ICE de la UIB. El treball en aquest Seminari ha donat com a resultat l'elaboració de llibres de text per a primària i secundària i el projecte *Plenamar*, format per una vintena de llibres de recursos d'ensenyament del català per al professorat i per a l'alumnat, dividit en quatre col·leccions: *Mar de Sons*, *Mar de Jocs*, *Mar de Fons* i *Mar de Mots*. Tots els textos s'han publicat a l'editorial Moll.

També ha coordinat grups de treball a l'OCB. Fruit d'aquesta tasca ha obtingut, juntament amb els altres membres del Seminari, els premis Baldiri Reixach i l'Emili Darder.

També ha rebut un reconeixement de mèrits en els premis 31 de desembre de l'OCB per la seva tasca de normalització lingüística a l'escola. Ha publicat articles a diferents revistes i al Diari de Balears. Ha coordinat la revista *Pissarra* de l'STEI (Sindicat de Treballadores i Treballadors de les Illes Balears - Intersindical) i s'ha dedicat a l'elaboració de material didàctic per a l'ensenyament, a més de correcció lingüística i traduccions de material per a l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics del sindicat. Ha publicat, també a l'editorial Moll, *D'un pare, d'un mestre. L'educació dels infants a la família i a l'escola*. El 2011 va publicar *Aquests són els teus drets lingüístics. Memòria d'un incompliment*, llibre on apareixen explicats tots els drets lingüístics de la Declaració Universal, llibre que es va escriure durant 12 anys, i que al final té un índex on s'explica la lluita del Partit Popular contra el català. Continua publicant articles setmanals al *dbalears* online i a diferents blogs com *Indirecte.cat*, *Diarigran.cat*, *Cercant la llibertat* i a la revista *l'Estel* i a *Ressò de Campos*.

Com que, ja en el passat curs escolar es va començar a treballar a l'àmbit de distintes Meses tècniques de la Conselleria el nou model lingüístic escolar, tal com es recull a l'Acord marc signat amb el conseller Martí March el passat mes de setembre, hem volgut parlar d'aquesta i d'altres qüestions amb en Joan, un gran entès en la matèria.

Aquest mes d'abril s'han acomplert els 30 anys de l'aprovació de la Llei de Normalització Lingüística de les Illes Balears. Com a testimoni d'aquells fets, en quin context es va donar aquella capacitat d'entesa entre tots els partits polítics de la Cambra autònoma?

La recent arribada de la democràcia havia donat molta força a totes les persones que l'havien desitjada sempre. Les forces d'esquerra i les que impulsaven la re-

cuperació de la identitat robada, les que defensaven la llengua catalana i la cultura que havia brollat a partir d'aquesta, es movien amb molta força i treballaven per aconseguir la normalització. L'Obra Cultural Balear impulsava cursos de català per tots els barris de Palma i pobles. A l'aixopluc d'aquesta institució, havia sorgit la CENC (Comissió d'Ensenyants per la Normalització del Català), d'on havien sortit grups de treball per impulsar l'ensenyament

en català a les escoles. L'STEI per la seva banda impulsava l'ensenyament en català a les escoles. Sortir de la persecució i la repressió donava molta de força a tot el moviment reivindicatiu. Per això, les forces d'esquerra impulsaven una llei que acabàs amb les prohibicions anteriors; les forces de dretes, que havien de dissimular el seu pensament franquista, no sabien com reaccionar, perquè ignoraven com reaccionaria la societat. Així que varen pensar que impulsar

una llei, que després no es posàs massa en pràctica no els podia perjudicar gaire, i així va néixer, a criteri meu, el consens per aprovar la Llei de Normalització Lingüística.

Malgrat que som conscients que la pregunta és molt extensa, quin balanç fas d'aquests 30 anys de la Llei de Normalització a les Illes Balears?

Com ja han dit altres persones coneixedores de la realitat, la Llei de Normalització

Lingüística no ha ajudat de manera especial per aconseguir la normalització de la llengua catalana, pròpia i co-oficial de les Illes Balears. Quasi tot el que s'ha fet estava previst a l'Estatut d'Autonomia. Si tenim en compte que per normalitzar una llengua que es troba en contacte amb una altra, i que les dues es reparteixen majoritàriament els àmbits d'ús del poble que les parla, la llengua a normalitzar ha d'anar adquirint àmbits d'ús que abans eren propis de l'altra, i, per tant, l'altra els ha d'anar perdent. Es varen anar aconseguint àmbits d'ús a l'escola, a les escoles que feien l'ensenyament en català, que mai no han estat tantes com s'ha dit, però dins les mateixes escoles on hi havia molts castellanoparlants, no s'aconseguia l'ús del català als àmbits del pati, ni al dels corredors, ni a les converses espontànies dins les classes, que teòricament es feien en català. Es va aconseguir que el voluntarisme posàs a disposició del públic revistes de premsa forana i es va posar en circulació un diari en llengua catalana, que no va tenir el suport suficient de la gent conscienciada, ja

que només va sobreviure gràcies a la voluntat del seu empresari impulsor. Hi ha hagut molt de voluntarisme, però sempre ha estat un voluntarisme reduït, que arrossegava molta altra gent que sola no hagués lluitat.

La Llei de Normalització Lingüística no ha ajudat de manera especial per aconseguir la normalització de la llengua catalana

A poc a poc, la dreta anava perdent la vergonya, es desacomplexava i es negava a perdre àmbits d'ús del castellà. Quan les escoles s'anaven incorporant una rere l'altra a fer l'ensenyament en català, es varen treure de la màniga el Decret de mínims, perquè intentaven reduir l'ensenyament en català al 50%. Més endavant varen inventar el TIL, amb què intentaven deixar el català a menys d'un 30% d'assigna-

tures. El fet de llevar-lo com a requisit de la funció pública i les mesures contra els ajuts a la premsa forana, els atacs a la llengua de la televisió, i el forçament de la desaparició del Diari de Balears en català, varen suposar que es retrocedissin moltes passes que s'havien fet per a la normalització de la llengua catalana. Ens tornam a trobar un poc millor que al principi, però queda molta feina a fer.

Com veus la situació de la llengua catalana a les Illes a dia d'avui?

A dia d'avui, la llengua catalana és menys usada que fa 30 anys. Hi ha moltes més persones que l'han estudiada, que l'entenen, que la saben llegir, uns quants més que la saben escriure d'aquella manera i molts menys que la parlen, que l'usen. Has de tenir en compte que durant aquests 30 anys ha mort més d'una generació de persones nascudes a les Illes Balears, que parlaven la llengua sense cap problema. Durant el mateix temps, han nascut moltes persones, que encara que la sàpiguen parlar, no ho fan, i aquest és un dels principals signes que indiquen l'avanç de la substitució lingüística. El fet negatiu recau a la ciutat de Palma, i a les zones costeres turístiques, ja que als pobles encara queda molta gent que usa la llengua catalana. Record que al meu poble, a Campos, fa 30 anys hi havia poques persones que parlassin en castellà, i les que ho feien anaven aprenent la llengua de la majoria. Ara ja són molts els que parlen el castellà, sense disposició a canviar de llengua. Així que, hem tengut una Llei de normalització lingüística durant 30 anys, que no ha estat capaç d'aturar la substitució lingüística, encara que és possible fer-ho si els governants

ho tenen clar i defensen aquesta normalització i usen la llengua en totes les situacions, ja que el seu exemple és bàsic, perquè siguin imitats pel poble. Però no ho fan.

Hem tengut una Llei de normalització lingüística durant 30 anys, que no ha estat capaç d'aturar la substitució lingüística

Com t'expliques la "proliferació" d'entitats i grupuscles, com la Fundació Jaume III o el Círculo Balear que neguen la unitat de la llengua, o editen gramàtiques estrambòtiques. En el món castellà, a ningú se li acudiria editar una gramàtica de la llengua murciana, o del canari...

Més de tres segles de persecució i de ridiculització dels que parlaven en català han deixat una forta empremta a gran part del poble de les Illes. El fet que fos la llengua dels criats, i que els seus senyors preferissin canviar al castellà, que era la llengua dels aristòcrates i dels botiflers, ha fet que algunes persones els volguessin imitar, com a mínim en la classificació de la importància d'una llengua i de l'altra. El fet de viure el mateix poble català dividit en diferents indrets, País Valencià, Illes Balears i Principat, ha fet que alguns vocables evolucionassin de manera diferent. Quan s'ha vist que el poble desitjava la normalització de la seva llengua i s'ha pensat que una vegada més el poble català podia una altra vegada unir-

se, han cercat tota casta d'argücies per lluitar contra aquesta situació. Una de les maneres de fer-ho era dividir la llengua. S'han aprofitat de la ignorància del poble per fer-li creure que posar un significant diferent a uns quants significats podia ser un argument per fer creure que eren diferents llengües. Si la llengua s'esmicolava no tendria cap importància i, a poc a poc, la farien desaparèixer. Per això, els descendents dels botiflers i nouvinguts que no volien haver de parlar en la llengua catalana, han format aquests grupuscles, que fan tota casta d'invençions per dividir el pensament de les persones i fer-los creure que del Principat ens volen absorbir i ens volen destruir, quan és tot el contrari. Que hi hagi gent que els cregui, és una qüestió normal, si es té poca formació. Ho sé de primera mà, perquè a mi em va passar, quan tenia uns trenta anys i va sorgir la polèmica d'en Pep Gonella. Jo vaig esser un d'aquests que va pensar que nosaltres parlàvem "lo nostro" i que els catalans parlaven "lo seu", fins que vaig anar formant-me i descobrint la veritat, que a mi sempre m'havien amagada, fins a aclarir que jo abans que espanyol, era català, de llengua catalana, i que els meus avantpassats havien arribat del Principat, que havien estat repobladors catalans, que varen venir després de la reconquesta de Jaume I als àrabs. Aquests grupuscles tendran la importància que els donem, és a dir, cap ni una.

Quins creus que són els reptes més grans que ha d'afrontar la nostra llengua, en un entorn tan canviant i amb una incidència cada cop més evident de les noves tecnologies i dels nous mitjans digitals?

És evident que qualsevol llengua que vulgui perdurar ha de ser útil per a les noves tecnologies i ha de ser emprada en els mitjans digitals, i aquesta feina es va fent, i és una llengua molt utilitzada a Internet. Aquests són uns veritables reptes per a qualsevol llengua, però els principals reptes de la llengua catalana, per a convertir-se en una llengua normal són els mateixos que tenia el dia que es va aprovar la Llei de Normalització Lingüística fa 30 anys. Aquests reptes sembla que han estat ignorats voluntàriament pels governs que hem tengut en aquest país. Els reptes són molt senzills, i sembla que els únics que se n'han adonat de quins són, han estat els contraris a la llengua, els enemics de la normalització lingüística, els governs com el de José Ramón Bauzá i els grupuscles que s'han esmentat abans. Els reptes són els que té qualsevol llengua minoritzada que conviu amb una altra de dominant que la pot fer desaparèixer. Són els d'anar adquirint àmbits d'ús. Cada llengua té repartits aquests àmbits, la que ocupa

menys àmbits d'ús és la llengua subordinada, i els reptes són anar recuperant-los. El problema és que perquè es vagin adquirint àmbits d'ús, la llengua dominant els ha de perdre. D'aquí que es vulguin convertir en víctimes abans de ser-ho.

A l'Acord marc que l'STEI va signar amb la Conselleria d'Educació el mes de setembre de 2015, es recull el compromís de "consensuar un nou model lingüístic escolar". Quin hauria de ser, al teu parer, aquest model lingüístic per al món educatiu de les properes dècades?

Si realment la Conselleria d'Educació consensua el model lingüístic escolar amb l'STEI i amb altres sindicats, en els quals estiguin representats tots els docents,estic convençut que serà un model lingüístic acceptable, i més, si es té en compte que, entre els experts que ha seleccionat la Conselleria, s'hi troben persones que en qüestions de sociolingüística són de les que en saben més de les Illes, i que la seva praxis ja ha demostrat el seu saber fer.

Si vols que et parli del model lingüístic escolar que jo recomanaria, t'he de manifestar que és molt senzill. És el mateix model que es tendria a qualsevol poble espanyol, de qualsevol comunitat, que han de preveure ensenyar la llengua castellana i una, dues o tres llengües estrangeres. El model lingüístic que elegeixin és el mateix que s'hauria d'elegir aquí. Em diràs que no he tengut en compte que aquí hi ha dues llengües oficials. He tengut en compte les dues llengües: el català i el castellà, i totes les altres que es vulguin ensenyar. Mentre no es normalitzi la llengua catalana, la llengua castellana s'aprèn millor que la catalana, només estudiada com a assignatura i usada per totes bandes. Per tant, la llengua de l'escola, ha de ser la llengua catalana. I les llengües estrangeres que es vulguin ensenyar, ho han de fer persones ben preparades i que usin els mètodes més avançats en ensenyament de segones llengües. Si el català arribés a la seva completa normalització, llavors s'hauria d'estudiar

quantas assignatures s'haurien de dedicar a ser ensenyades en castellà. Però això, sembla que no arribarà en unes quantes generacions.

Durant molts d'anys vares ser una persona molt crítica amb el que suposava l'aplicació real del Decret de Mínims a molts centres escolars de la nostra Comunitat autònoma. En què et basaves per a fonamentar aquests arguments, en contra de les xifres "oficials" que es donaven des de la Conselleria d'Educació?

Per contestar aquesta pregunta, he de remetre els lectors a un article publicat a la revista *Pissarra* núm. 110, el 2003, titulat *El català, llengua de l'ensenyament*. Allà explicava el mateix que faria avui; era el temps dels projectes lingüístics, i dels coordinadors de normalització lingüística, com a mínim als instituts. A principi de curs, es demanava als professors en quina llengua farien l'assignatura, i així es feia constar a la programació general d'aquell curs. Així es treia el % d'ensenyament en català. A l'institut on feia feina, vaig comprovar que constava que es

feia més d'un 70% de l'ensenyament en català, comptabilitzat tal i com he explicat, però jo només sentia parlar en castellà, fins i tot a molts de professors que deien que havien dit que feien l'ensenyament en català. Vaig parlar amb ells, i em varen dir que s'ho proposaven, però que llavors dins la classe era impossible i havien hagut de canviar. Vaig estudiar un mètode sobre com es valorava l'ús de les habilitats lingüístiques: entendre, parlar, llegir i escriure. Així que vaig preparar aquest mètode per analitzar què era el que passava a les diferents classes en qüestió d'ús de la llengua: llengua de les explicacions, de les contestacions dels alumnes, de la conversa espontània d'aquests, de la llengua dels llibres de text, la de les comunicacions, llengua que s'usava a la pissarra, dels cartells penjats a les parets, la llengua dels exàmens per part del professorat, la de l'alumnat, etc. Després d'explicar això, professor per professor, cada un va aplicar el que s'havia explicat a uns fulls preparats a posta per fer aquesta feina. Aquest any, l'institut havia enviat a la Inspecció que feien el 70,7%

en català, era el curs 1999-2000. Després d'aplicar el mètode que podeu trobar a l'article citat més amunt, el percentatge va quedar reduït al 40,55%; el 2000-2001, el sistema de l'institut va escriure que es feia un 72% en català, i el sistema amb el nou mètode, va resultar que era d'un 38,39%; el 2001-2002, ja no es va fer el sistema de l'institut, es va aplicar el sistema nou, en aquell moment jo feia de coordinador de normalització lingüística, i va resultar que es feia el 38,79% en català. Així que es varen fer propostes per a augmentar aquest percentatge. L'any següent vaig deixar de fer classes a aquest institut.

"No hem aconseguit que el català, que és majoritari a les aules, ho sigui també als patis de les nostres escoles", sentim dir a molts docents. Com ho hem de fer, Joan, per a fer de bon de veres aquesta passa tan important?

Per començar, el català no és majoritari a les aules, ja que si els alumnes entre ells no parlen el català, i moltes vegades no contesten en aquesta llengua el professor, no es pot dir que sigui una classe en català. Després d'haver fet classe molts d'anys a una escola en català, vaig comprovar que al pati, si hi havia castellanoparlants, tothom parlava en castellà. Vaig analitzar les causes i vaig comprovar, que normalment, els alumnes imiten la conducta que veuen a casa seva, imiten els pares; no solen imitar els mestres, a no ser un alumne que no tingués o odiàs els seus pares i agafàs un mestre com a referent. Comprovava que els pares progressistes volien per als seus fills l'ensenyament en català, però ells si assistien a reunions o a

consells escolars, sempre canviaven de llengua, quan hi havia un pare que xerrava en castellà, encara que els entengués en català. Per tant, els fills els imitaven. La tasca a fer seria en escoles de pares.

L'STEI ha estat, durant aquest 30 anys, una de les entitats que més ha empès en el sentit de la normalització de la nostra llengua. De què et sents més satisfet? I en relació a quin aspecte creus que s'hauria pogut fer més?

Per a mi, les dues institucions de la societat civil que més han empès en el sentit de la normalització de la llengua són l'OCB i l'STEI; l'OCB, en general, i l'STEI, en el camp de la docència i de l'escola. Aquestes dues institucions han sofert els atacs dels enemics de la llengua catalana, tant en forma de pintades, com d'escrits i opinions injurioses en mitjans de comunicació hostils a la llengua i a la cultura del nostre poble.

Les dues institucions de la societat civil que més han empès en el sentit de la normalització de la llengua, són l'OCB i l'STEI

Del que estic més satisfet és de la seva actuació en general, tant en la relació dels treballadors amb l'Administració educativa, com de la seva relació directa amb l'escola i el professorat. De fet, que s'hagi arribat a pensar que a l'escola tot el professorat pretenia ensenyar en

català, i que allà es feia política en el sentit pejoratiu de fer adoctrinament, ha estat a partir de conèixer la defensa que feia l' STEI de l'escola en català. I els enemics de la llengua i la cultura d'aquesta terra calumniaven l' STEI, i de rebot el professorat. En definitiva, crec que l' STEI ha fet el màxim del que es podia fer, encara que al final s'ha trobat immers dins aquesta onada d'antisindicalisme que ha circulat per dins la societat en general, i els treballadors en particular.

Com t'expliques que, en un document com el de "Illes per un Pacte", que vol ser el punt de partida d'un futur pacte social per l'educació, no hi hagi cap referència ni tan sols al Decret de Mínims quan parla del seu model lingüístic escolar?

No sé per què es deu haver fet, encara que si fos per la vertadera necessitat d'una real normalització lingüística, seria un bon punt de partida ignorar-lo. No es pot anar en el sentit que el Decret de Mínims suposava massa ensenyament en català, i que ara es vol tornar enrere, és a dir, reduir el temps dedicat a ensenyar en aquesta llengua. Sobre les pautes que hauria de seguir el model lingüístic escolar, n'he parlat abans en una altra resposta.

Consideres que el Decret de Mínims és avui dia un instrument vàlid per a la normalització del català dins el nostre sistema educatiu, o hauríem d'anar més enllà?

Ja he deixat clar al llarg de la meua vida que el Decret de Mínims no deixa de ser una transició cap a la substitució lingüística, cap a la desaparició del català. L'ensenyament en català és l'única manera d'arribar al bilingüisme i

aquesta és la màxima aportació que pot fer l'escola. La normalització de la llengua depèn del comportament i les disposicions que emanen del Govern, i de la contribució de tota la societat.

Passant a una altra qüestió, en el cas que Catalunya esdevingués una nació amb estat propi, creus que el català hauria de ser l'única llengua oficial?

Des del punt de vista polític, sembla que si es diu que l'única llengua oficial serà el català, llavors no hi haurà una majoria que desitgi la independència. Aquesta és l'única explicació que tenc per entendre les persones independentistes que parlen de cooficialitat. Si es vol normalitzar la llengua catalana, està clar que ha de ser l'única llengua oficial, i això no implica la seva normalització. Tenim els exemples d'Andorra i d'Irlanda. Des del punt de vista oficial i públic ha de ser l'única llengua per accedir a la funció pública, i des del punt de vista de la societat, ha de ser la llengua d'ús en tots els àmbits. Així que segurament requeriria que el Govern incentivàs l'ús de la llengua a l'empresa privada. S'hauria de vetllar el procés de normalització a la majoria d'àmbits d'ús.

Estàs satisfet de les mesures que ha pres, fins ara, el Govern presidit per Francina Armengol en tot allò referent a la promoció de la llengua catalana i la cultura de les Illes Balears?

Retornar a la funció pública el requisit de la llengua catalana és una mesura que mai no s'hauria d'haver duit a terme. Això voldria dir que no hi havia hagut cap enemic de la llengua i de la terra com José Ramón Bauzá. Tampoc no hauria hagut de

fer falta posar-la en marxa, ja que queda ben especificat i previst a l'Estatut d'Autonomia. Qualsevol tribunal no comprat, format per homes de lleis, sabia que el requisit de la llengua catalana a l'Administració és estatutari, però el Govern actual ho ha hagut de fer, i ha estat una mesura excel·lent, necessària i evident.

La recuperació de dos canals més del Principat també és una bona mesura. Encara falta posar totes les pel·lícules i sèries en català a IB3, però també està cometent bastants errors, com la convidada en castellà a parlar del Decret de Nova Planta des del punt de vista espanyolista, quan no s'ha implicat en la major mobilització de la societat civil que ha donat a conèixer tota la implicació dels mallorquins, durant l'any de celebració del Tricentenari.

La Conselleria d'Educació, referent a la normalització de la llengua catalana a l'escola, encara no ha fet res. Veurem per on prendrà el comitè d'experts en el model lingüístic escolar. Totes les mesures preses fins ara impliquen que s'està frenant la substitució lingüística. Les passes cap a la normalització encara han d'arribar.

Has estat durant molts anys el coordinador d'aquesta revista, la Pissarra. Quina valoració fas d'una tasca d'un recorregut tan llarg, duita a terme amb tan d'encert?

De fa molts d'anys, sempre he pensat que la revista *Pissarra* de l' STEI havia de ser una revista feta pel professorat i per al professorat. La praxi de coordinador de la revista em va fer entendre que no era tan senzill. Que gran part del professorat es trobava implicat en la seva

tasca educativa, i costava col·laborar en una revista sindical, però així i tot, vaig quedar content de la col·laboració obtinguda. Vaig coordinar 30 números i vàrem tractar tota casta de temes: jornades, fòrums, eleccions, congressos, depuració de mestres, lleis d'educació, violència de gènere, immigració, Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover, Pere Capellà, UIB, normalització del català, audiovisuals, trobada de teatre, aniversari Darwin, seminaris, Baltasar Porcel, l'educació, etc. Es pot dir que, en general, vaig quedar bastant satisfet de la feina feta.

I quin creus que ha de ser el paper i la raó de ser d'una revista d'ensenyament com la nostra per als propers temps?

Jo no vaig ésser capaç de fer-ho, però pens que les bones experiències que es fan als centres d'ensenyament s'haurien de divulgar a través d'una revista com *Pissarra*. Hauria de servir com a intercanvi d'experiències. De totes maneres, el fet que la revista es converteixi en digital és un altre obstacle, perquè si en paper la revista no era llegida per totes les persones que la rebien, que es rebí *online* farà que tenguí menys lectors. S'ha de pensar bé en la manera com pot ser més útil per a l'escola. No som capaç de preveure el futur, però aquesta revista que es pot llegir des del número 1 a l'hemeroteca de la UIB ha estat i és de transcendental importància per a l'educació a les Illes Balears. Així que, endavant!

Moltes gràcies, Joan, pel temps que has dedicat i, sobretot, pel teu mestratge de tants anys i per la teua fidelitat entusiasta a la llengua catalana i al nostre país. ■